

Täysistunto

Torstai 17.9.2020 klo 16.02—18.40

3. Vesi on meidän - kansalaisaloite vesihuollon yksityistämisen estämiseksi

Kansalaisaloite KAA 2/2020 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

Keskustelu

17.01 Pauli Kiuru kok: Arvoisa puhemies! Kiitos kansalaisaloitteen aktiiveille. Aloitteen allekirjoitti 89 000 henkilöä. Se osoittaa, että vesihuoltoamme arvostetaan. Aloitteen tekijät esittävät, että on käynnistettävä valmistelu sellaisen lainsäädännön luomiseksi, jolla estetään julkisomisteisten vesihuoltotoimintojen myyminen kaupallisille yksityisille toimijoille. Tuen aloitteen tavoitetta.

Kilpailu on yleensä eduksi kaikille osapuolille. Luonnollisen monopolin vallitessa kilpailua ei kuitenkaan synny. Rinnakkaisten vesijohtoverkostojen rakentaminen ei ole realismia. Kansainväliset esimerkit vesihuollon yksityistämisestä eivät ole rohkaisevia. Kuluttajille ei ole syntynyt säästöjä, korvausinvestoinnit eivät ole lisääntyneet, eikä laadussa ole tapahtunut parannuksia. Veroja on kierretty, luottamus on kärsinyt. Monopoliasemassa olevat yritykset ovat käyttäneet saavuttamaansa asemaa hyväkseen. Kansainväliset yritykset eivät tunne lojaalisuutta sijaintimaahan ja sen kansalaisiin. Yksityistämiseen liittyy merkittäviä riskejä.

Yhteiskuntamme toimii luottamuksen varassa. Suomessa luottamus vesihuoltoon on hyvä — sitä on varjeltava. Laajan kansalaistuen ja hyväksynnän saaminen kansainvälisen suuryrityksen omistamalle vesihuollolle on epätodennäköistä. Kokemukset Euroopasta ovat kriittisiä.

Vesihuolto voi olla kuntien, kuntayhtymien, liikelaitosten tai kuntien omistamien yhtiöiden hallinnassa. Yhtiömuoto voi olla toiminnan järjestämisen kannalta aivan perusteltu ratkaisu. Yhtiöjärjestyksen, osakassopimuksen, lunastuslausekkeiden sekä mahdollisten muiden juridisten järjestelyjen pitää kuitenkin olla vedenpitäviä. Ei saa syntyä edes epäilystä, että kuntien osakkeet päätyisivät kaupallisiin käsiin, mahdollisesti jopa ulkomaille.

Kuntien omistamien osakeyhtiöiden on myös oltava avoimempia raportoinnissaan. Osakeyhtiölaki ei sitä estä.

Vesihuollon julkisomisteisena pitäminen ei tarkoita sitä, ettei yksityisiä yrityksiä voisi käyttää apuna. Palveluja, erikoisosaamista ja urakoita saa ostaa yrityksiltä. Kaikkea osaamista ja valmiutta ei tarvitse pitää julkisomisteisena. Järjestämisvastuun pitää kuitenkin säilyä kunnilla. Tämä on myös turvallisuus- ja huoltovarmuuskysymys.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 114/2020 vp

Arvoisa puhemies! Pirkanmaalla on käynnissä erikoinen vesitaistelu. Vuonna 1993 laadittiin yleissuunnitelma tekopohjavesihankkeesta. Kuntien omistama Tavase Oy perustettiin 2002. Hanke ei ole edennyt, mutta kulupiikki on auki. Vesi ei virtaa, mutta eurot virtaavat. Tutkimukset ja lupaprosessi vievät veronmaksajien rahoja vuosi vuoden jälkeen. Sijaintipaikaksi kaavailtu Pälkäne vastustaa hanketta. Vesihuollon kannalta hanke on tarpeeton. Ympäristön näkökulmasta se on haitallinen. Veronmaksajille ja vedenkäyttäjille se olisi kallis. Yhtiö ei ole tiedottamisessaan avoin. Epäselvää on, miksi hanketta ajetaan eteenpäin. Vaikka osakkeet ovat Tampereen ja muutaman muun kunnan omistuksessa, niin epävarmuus ja luottamuspula tulevasta ovat olemassa. Omistajakuntien ja erityisesti Tampereen on kerrottava, miksi yhtiötä edelleen rahoitetaan ja mitä osakkeilla aiotaan tehdä. Yhtiön vahvuuksiin ei ole kuulunut avoimuus. Ikävät asiat on haluttu pitää osakeyhtiölain mahdollistamien pykälien takana.

Arvoisa herra puhemies! Vesihuollon järjestämisvastuu on säilytettävä kunnilla. Kuntien omistajuuteen perustuvaa määräysvaltaa ei pidä luovuttaa yksityiselle sektorille, kaikkein vähiten kansainvälisille toimijoille. Turvallisuudesta, huoltovarmuudesta ja luottamuksesta on pidettävä kiinni. — Kiitos.

17.06 Pia Lohikoski vas: Arvoisa puhemies! Vesi on meidän -kansalaisaloitteessa vaaditaan aloittamaan sellaisen lainsäädännön valmistelu, jolla estetään julkisomisteisen vesihuoltotoiminnan myyminen kaupallisille yksityisille toimijoille. Aloite keräsi jo heti vuorokaudessa vaaditut 50 000 allekirjoitusta. Yhteensä allekirjoituksia kerättiin yli 89 000. Suuret kiitokset aloitteen laatineille aktiiveille.

Keskustelu veden yksityistämiseen liittyvistä riskeistä lähti liikkeelle Jyväskylän kaupungin päätöksestä selvittää kaupungin omistuksessa olevan energia- ja vesi-yhtiö Alva-yhtiöt Oy:n vähemmistöosuuden myyntiä. [Toimi Kankaanniemi: Vihreät ja demarit!] Suunnitelmat keskeytettiin pian julkisen keskustelun alettua. Myyntisuunnitelmat tuntuivat kunnasta houkuttelevilta, koska myynnistä saatuja voittoja voitaisiin sijoittaa muualle. Yksityistämistä perusteltiin myös toiminnan kannattavuuden ja palveluiden laadun parantamisella sekä maksujen korotuspaineen vähenemisellä.

Vesihuollon luovuttamisesta yksityiselle sektorille on runsaasti huonoja kokemuksia muualta Euroopasta. Kokemusten mukaan yksityiset yhtiöt laiminlöivät vesilaitosten investoinnit ja huollon samalla, kun kuluttajahinnat nousivat. Vuosina 2000—2015 oli yli 200 tapausta, joissa kunnat ottivatkin vesihuollon yksityiseltä sektorilta takaisin itselleen.

Lainsäädäntö ei tällä hetkellä estä meillä vesihuollon yksityistämistä. Vesihuoltolaki sanoo, että toiminnasta aiheutuneet kulut pitäisi pyrkiä kattamaan vesihuollossa perittävillä maksuilla. Lisäksi sijoitetulla pääomalla on sallittu kohtuullinen tuotto, mutta laissa tai toistaiseksi missään oikeustapauksessakaan ei ole määritetty sitä, mikä olisi kohtuullinen tuotto. Maa- ja metsätalousministeri Leppä tiedotti helmikuussa, että vesihuollon yksityisomistusta koskevaa sääntelyä selvitetään osana valmisteltavaa kansallista vesihuolto-uudistusta. Tämä on tärkeää.

Arvoisa puhemies! Vesihuolto on luonnollinen monopoli, joka tarkoittaa, että kilpailevaa vesihuoltoverkostoa ei ole taloudellisesti järkevää tehdä olemassa olevan rinnalle. Kun yksityisen omistajan tavoitteena on aina tuottaa voittoa, tämä monopoliasema johtaa helposti hintojen korotuksiin ja palveluiden heikkenemiseen. Sähköverkkojen myynti Carunalle ja siitä seuranneet sähkön siirtohintojen korotukset ovat Suomessa olleet tuore esimerkki luonnollisen monopolin yksityistämiseen liittyvistä ongelmista. Nämä ongelmat

Pöytäkirjan asiakohta PTK 114/2020 vp

olisikin syytä korjata eikä aiheuttaa uusia ongelmia uusien yksityistämisten myötä. Yksityinen osaomistajakin todennäköisesti loisi painetta liikevoiton kasvattamiseen ja siten asiakasmaksujen korottamiseen.

Vesihuollon yksityistäminen on riski myös ympäristölle. Englannin suurin vesiyhtiö Thames Water teki ennätyksellisen suuret yli 22 miljoonan euron sakot itselleen lasketuaan jätevettä ja tapettuaan lintuja ja kaloja. Puhtaan veden saatavuus on myös ympäristön kannalta tulevien vuosien suurimpia haasteita globaalisti.

Vesihuollon omistajuudessa on nostettu esiin myös turvallisuuspoliittinen näkökulma. Vesihuolto on kansalaisten hyvinvoinnin ja yhteiskunnan toimivuuden kannalta olennainen toiminto, jolloin sen toimintavarmuus ja hallinnon avoimuus ovat kriittisiä tekijöitä. Julkisen sektorin hallinnassa voidaan taata varmemmin järjestelmän toimivuus myös kriisitilanteissa, kun yhteiskunnan etu on keskiössä liiketoiminnallisen kannattavuuden sijaan.

Arvoisa puhemies! Luonnollista monopolia ei pidä luovuttaa tahoille, jotka pyrkivät käyttämään monopoliasemaansa maksimaalisen voiton tavoitteluun. Erityisen tärkeää julkinen omistus on sellaisen jokapäiväisen välttämättömyyden ja rajallisen luonnonvaran kuin veden kohdalla. Vesi on ennen kaikkea ihmisoikeus ja meidän kaikkien yhteistä omaisuutta. Vesi ei saa olla kaupan. Markkinatalouden logiikan mukaan yksityinen sijoittaja ei sijoita hyväntahtoisuuttaan vaan koska näkee mahdollisuuden tehdä voittoa. Kunnan ei tule antaa yksityisen kääriä voittoja, kun yksityistämisestä aiheutuvat riskit ympäristölle, asukkaille ja yrityksillekin ovat kuitenkin lopulta kunnan vastuulla.

Vasemmistoliitto tukee kansalaisaloitteen tavoitteita ja tekee töitä niiden saavuttamisen eteen.

17.12 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Tässä tuhansien järvien maassa puhdasta juomavettä voi ylpeydellä tarjota myös ulkomaalaisille vieraille. Puhdas vesi on kansallisoimaisuutta ja meille erittäin tärkeä asia. Vesihuollon on ehdottomasti pysyttävä julkisen sektorin määräysvallassa. Olemmeko oppineet niistä virheistä, joita Kataisen hallitus teki sähköverkkojen suhteen? Me emme halua vesihuollosta uutta Carunaa.

Yksityiset, luonnolliset monopolit ovat pelottavia. Nykytilanteessa pienimuotoisella yksityisomistuksella, kuten vesiosuuskunnilla, on monilla alueilla tärkeä merkitys paikallisesti. On kuitenkin syytä huomata, että kullakin alueella kunta vastaa vesihuollon järjestämisestä. Näin on oltava jatkossakin. Vesihuolto on pidettävä kuntien vastuualueena.

17.13 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Hyvä ministeri, hyvät edustajakollegat ja myös tätä istuntoa seuraavat ja kansalaisaloitteen tekijät! ”Tuleekohan veteenkin pian jo siirtomaksu?” kysyi eräs rouva minulta torilla viime talvena, silloin kun torilla vielä pystytettiin kokoontumaan. Hän oli huolissaan silloin Jyväskylän tapahtumista ja siitä, että tällaiset luonnolliset monopolit, mikä vesihuolto esimerkiksi on, näyttivät siirtyvän yksityiseen omistukseen.

Meillä on puhuttu paljon maanpinnan alapuolisista luonnonvaroista ja kannettu niistä huolta, muun muassa kaivostoiminnan kohdalla. Toivottavasti tuo kaivoslain uudistus saadaan eduskuntaan ja voidaan korjata niitä tiettyjä ongelmakohtia, joista yhtenä aika monissa paikoissa on koettu periaate ”kuka ehtii, saa pitää”, ja veronmaksajat korjaavat lopulta sotkut.

Tänään me puhumme pohjavesistämme. Kieltoa vesihuollon yksityistämiselle vaativa kansalaisaloite on nyt eduskunnan käsittelyssä, ja se on saanut aika laajasti vihreää valoa

Pöytäkirjan asiakohta PTK 114/2020 vp

eri eduskuntaryhmiltä. Kansalaisaloite kulkee nimellä ”Vesi on meidän”, ja sen allekirjoitti yli 89 000 suomalaista. Itse asiassa aika merkillepantavaa oli se, että aloite keräsi tuon vaadittavan 50 000 allekirjoituksen rajan yhdessä päivässä. Tämä asia liikuttaa suomalaisia erittäin vahvasti. Kokoomuksen eduskuntaryhmä totesi Vesi on meidän -kansalaisaloitteen allekirjoitusvaiheessa, että suomalainen pohjavesi ei ole kauppatavaraa. Aloite kiinnittää mielestämme huomion tärkeään asiaan. Luonnollisten monopolien on oltava lähtökohtaisesti julkisomisteisia ja tarkasti säädeltyjä. Siihen tämä erinomainen kansalaisaloite myös tähtää.

Meillä on paljon huolestuttavia esimerkkejä maailmalta. Niitä on tässä edellä jo puheenvuoroissa tullut, ja näissä tapauksissa lähes järjestään veden hinta on noussut yksityistämisen myötä. Esimerkiksi Italiassa hinnat nousivat jopa 120 prosenttia tämäntyyppisen päätöksen jälkeen. Tallinnassahan tehtiin vastaava päätös, ehkä vähän Neuvostoliiton jälkihuumassa, ja ajateltiin, että tämäkin voidaan yksityistää ja päästä eroon tällaisesta yhteisestä omistajuudesta. Tämä tehtiin Virossa vuonna 2000, ja yhtiönä aloitti kansainvälinen suuryritys International Water. Ja miten kävi Virossa? Veden hinta nousi rajusti. Tämä kansainvälinen suuryritys nosti veden hintaa ja nosti samaan aikaan osinkoja verottomasti ulkomaille. Paikallinen investointi ei houkuttanut, kun yhtiön osakkaiden rahanahneus oli suurempaa. Viron kilpailuviraston johtaja Märt Ots totesi viime talvena helmikuussa Yleisradiossa: ”Älkää tehkö Suomessa näitä samoja virheitä, ottakaa opiksi.” Otsin puheita kannattaa lukea ja katsoa, millä tavalla Virossa toimittiin ja miten vaikea siitä oli enää päästä tuon yksityistämispäätöksen jälkeen eroon. He joutuivat itse asiassa tekemään hyvin pitkän työn, että pystyivät etenemään takaisin tällaiseen hallitumpaan järjestelmään. Toivon, että me emme siis Suomessa tekisi tämäntyyppistä virhettä.

Myös Tampereen yliopiston dosentti Petri Juuti otti asiaan kantaa silloin, kun tämä kansalaisaloite koronaviruksen alkuhetkien aikaan oli julkisuudessa. Hän on vesihuoltopalvelujen tutkimusryhmään kuuluva henkilö, ja hän totesi, että vesihuollon yksityistämisestä ei ole maailmalta juurikaan hyviä esimerkkejä. Monissa kaupungeissa vesihuollon yksityistäminen ei ole Petri Juutin mukaan vastannut odotuksia, mitä tälle yksityistämiselle on asetettu, päinvastoin kuluttajahinnat ovat käytännössä, niin kuin tuossa muutaman esimerkin sanoin, aina nousseet. Investointeja ei ole tehty, niitä on lykätty, ja palvelut ovat heikentyneet. Jopa kansainvälinen trendi on itse asiassa tällä hetkellä päinvastainen, eli yksityisten palvelujen kunnallistaminen takaisin.

Itse harvoin olen puhumassa kunnallistamisen puolesta. Se ei sovi jätehuoltoon, siellä sitä vastustan, mutta tämäntyyppiseen kysymykseen se sopii mitä parhaiten, että me pidämme veden omassa hallussamme emmekä ole sitä yksityistämässä. Yrityksille vesihuoltohan on itse asiassa loistava bisnes, sillä ihmiset eivät voi elää ilman vettä ja sijoittajat sijoittavat tämänkaltaisiin kohteisiin mielellään. Petri Juuti Tampereen yliopiston vesihuoltopalvelujen tutkimusryhmästä totesi, että vesihuolto on kuitenkin ydinpalvelu, joka kuntien pitäisi järjestää.

Arvoisa puhemies! Itse toivon, että tämä kansalaisaloite saa hyvän vastaanoton ja menee myös läpi Suomen eduskunnassa niin, että voin tuolle rouvalle käydä sanomassa: ”Olkaa, rouva, huoleti, Suomeen ei tule vedelle siirtomaksuja.”

17.19 Riikka Purra ps: Arvoisa puhemies! Aloitan kiittämällä lämpimästi tämän kansalaisaloitteen vastuuhenkilöitä ja allekirjoittajia. Aloitteen tavoite vesihuollon yksityistämi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 114/2020 vp

sen estämiseksi on erittäin tärkeä ja kannatettava. Kuten täällä on jo kerrottu, se keräsi vain vähän yli vuorokaudessa tarvittavan määrän allekirjoituksia.

Oikeastaan on vaikea kuvitella, miksi kukaan tässä salissa olisi tätä kansalaisaloitetta erityisesti vastaan. Suomalaisen kansan edustajina haluamme kaikki suomalaisille puhtautta, terveyttä ja turvallisuutta. Vesihuollon yksityistäminen sotii näitä edellä mainittuja vastaan. Viimeistään tämä koronakriisi on osoittanut sen, miten tärkeää huoltovarmuus ja omavaraisuus ovat. On sanomattakin selvää, että puhdas vesi on elintärkeää myös tästä näkökulmasta.

Kun opiskelin ympäristötieteitä parikymmentä vuotta sitten, puhuttiin jo silloin siitä, miten puhtaasta vedestä tulee maailman arvokkain resurssi ja miten monet ovat silloin suomalaisen puhtaan veden kimpussa taloudellisesti, poliittisesti tai muulla tavoin. Oma vesi on turvallisuusasia.

Vesihuollon yksityistäminen ei ole toiminut onnistuneesti oikein missään. Se on johtanut kuluttajahintojen nousuun, heikentyneeseen palvelutasoon ja ympäristön tilan huononemiseen. Ei ole lainkaan syytä epäillä, etteikö samoja asioita tapahtuisi Suomessa, jos vesihuoltoa yksityistetään. Yksityisen omistajan on tietenkin tarkoitus saada omistukselle tuottoa, eikä tässä ole mitään mystistä — ei ollut Fortumin sähköverkkojen myynnin kohdallakaan, vaikka silloisista päättäjistä moni kansalaisille muuta väitti. Suuret hinnankorotukset ja verojen välttely olivat seurauksia.

Suomen vesi on meidän suomalaisten, ja sen tulee pysyä sellaisena. Emme saa ottaa riskiä, että vesihuoltomme olisi jonain päivänä edes osittain muiden omistuksessa. On jo tarpeeksi huolestuttavaa, miten luonnollisia monopoleja on luovutettu pois omista käsistämme. Maata on myyty strategisilta alueilta ja kaivostoimintaa annettu ulkomaalaiseen omistukseen. Kaikki tiedämme, että kunnat ovat erittäin tiukassa tilanteessa ympäri Suomen. Riski on, että rahapulassa tehdään sellaisia ratkaisuja, joita myöhemmin joudutaan katumaan. Toivottavasti aloitteen eduskunnassa saama tuki vähentää tällaisia pyrkimyksiä kunnissa.

Arvoisa puhemies! Meidän tulee turvata suomalaisten puhtaan veden saanti myös tulevaisuudessa. Siksi kannatan ehdottomasti tätä kansalaisaloitetta.

17.22 Veronika Honkasalo vas: Arvoisa puhemies! On huolestuttavaa, että joudumme ylipäättään käymään keskustelua siitä, voiko vesihuoltoa edes osittain luovuttaa yksityiselle sektorille ja näin markkinaehtoistaa. Vesi on ihmisoikeus ja meille kaikille jokapäiväinen välttämättömyys, ja on elintärkeää, että se myös pysyy yhteisessä omistuksessa markkinalogiikan ulottumattomissa. Olen kuitenkin iloinen siitä, että kansalaiset ovat valveutuneita ja aktiivisia ja tahtovat laittaa lopun tälle kehitykselle, ennen kuin se ehtii Suomessa alkaakaan, ja olen iloinen siitä, että myös tässä salissa yli puoluerajojen tämä kansalaisaloite saa lämpimän vastaanoton. Kansalaisaloitteen innostamana jätin itse helmikuussa vesihuollon yksityistämisen estämisestä toimenpidealoitteen eduskunnalle.

Jyväskylän kaupungin alkuvuotinen päätös selvittää omistuksessaan olevan Alva-vesiyhtiön myyntiä on huolestuttava avaus. Vaikka selvitys keskeytettiin asiasta nousseen kohun myötä, meidän lainsäätäjinä on pystyttävä varautumaan vastaavanlaisiin avauksiin ja luotava toimintaympäristö, jossa vesi säilyy jatkossakin meidän kaikkien yhteisenä omaisuutena. Suomen laki ei tällä hetkellä aseta yksityisomistukselle vesihuollossa rajoituksia. Tähän ei ole aiemmin ollut tarvetta, mutta Jyväskylän tapaus osoittaa, että asia on otettava

Pöytäkirjan asiakohta PTK 114/2020 vp

käsittelyyn myös meillä. Jyväskylän lisäksi vesihuollon myynti on noussut keskusteluun myös muualla Suomessa.

Arvoisa puhemies! Vesihuollon yksityistämisen perusongelma on se, että kilpailevaa vesihuoltoverkostoa ei ole taloudellisesti järkevää vetää olemassa olevan rinnalle, joten kilpailua ei synny. Kun yksityisen omistajan tavoitteena on tuottaa voittoa, tämä monopoliasema johtaa helposti hintojen korotuksiin ja palveluiden heikkenemiseen. Täällä on moni edustaja jo vedonnut siihen, että vesihuolto ei saa olla uusi Caruna. Olen iloinen siitä, että Caruna-kauppoihin suhtaudutaan näin kriittisesti tänä päivänä, ja haluaisin muistuttaa, että silloin vuonna 2013 vasemmistoliiton ministeri Paavo Arhinmäki oli ainoa, joka tätä talouspoliittisessa ministerivaliokunnassa vastusti.

Kansainväliset esimerkit kertovat huolestuttavaa kieltä vesihuollon yksityistämisestä. Berliinissä ja Pariisissa yksityistäminen johti mittaviin asiakasmaksujen korotuksiin.

Arvoisa puhemies! Myös Suomessa meidän [Puhemies koputtaa] on otettava oppia kansainvälisistä epäonnistumisista jo etukäteen eikä kantapään kautta. Vesihuolto on luonnollinen monopoli, eikä perusoikeudella saa tehdä bisnestä.

17.26 Mirka Soinikoski vihr: Arvoisa puhemies! Puhtaat vesivarannot ovat meille suomalaisille suunnaton etuoikeus, jota liian usein pidetään itsestäänselvyytenä. Termiä ”elintärkeä” käytetään monenlaisissa asiayhteyksissä, mutta loppujen lopuksi vain muutama asia maailmassa on ihmiselle elintärkeää, siis elämän perusedellytys. Vesi on yksi näistä asioista. Ilman sitä ei ole elämää. Vesi on myös mitä suurimmassa määrin huoltovarmuuskysymys, ja YK:n yleiskokous tunnusti oikeuden puhtaaseen veteen ja sanitaatioon ihmisoikeudeksi vuonna 2010. Kuten tiedämme, maapallon vesivaroista vain alle 3 prosenttia on makeaa vettä, ja siitäkin kaksi kolmasosaa on varastoitunut kiinteään muotoon: jäätiköihin ja lumeen. Loput makeasta vedestä juoksee esimerkiksi pinta- ja pohjavesissä sekä kosteikoissa.

Käsittelyssä olevan kansalaisaloitteen otsikko kuuluu: ”Vesi on meidän.” Aloite keräsi tarvittavat 50 000 allekirjoitusta alle kahdessa päivässä. Vain kaksi muuta kansalaisaloitetta on ylittänyt tätä nopeampaan kansanliikkeeseen, mikä osaltaan kertoo siitä, kuinka suuressa arvossa me suomalaiset puhdasta vettä pidämme.

Arvoisa puhemies! On tärkeää, että julkinen sektori kantaa vastuun paitsi veden riittävyydestä myös veden laadusta ja vesistöjen suojelusta. Meillä on Suomessakin surullisia esimerkkejä siitä, mitä tapahtuu, kun kaikki on kaupan. Kansainväliset kaivosyhtiöt ovat saaneet hyötyä vuosikymmenten ajan arvokkaista mineraalivarannoistamme lähes ilmaiseksi jättäen pahimmillaan jälkeensä ympäristökatastrofeja, joiden jäljet eivät poistu ainutlaatuisesta luonnostamme koskaan. Tätä virhettä emme halua uusien vesivarantojen kohdalla, ja kaivoslakiin on onneksi Marinin hallituksen ohjelman mukaisesti tulossa kauan odotettuja parannuksia.

Hallitusohjelmassa on useampikin kirjaus vesistöjen suojelusta ja niiden ekologisemmasta käytöstä. Esimerkiksi vesiensuojelun tehostamisohjelma ja maatalouden vesistövaikutusten pienentäminen tähtäävät vesiensuojelun kokonaistilan parantamiseen. Suomen vesivarojen yksityistämisen estämisestä ei hallitusohjelmassa ole mainintaa, ja siksi tämä kansalaisaloite on erityisen tärkeä. Vihreät kannattavat lämpimästi ”Vesi on meidän”-kansalaisaloitteen tavoitteita ja yhtyvät vaatimukseen sellaisen lainsäädännön luomisesta, jolla estetään julkisomisteisten vesihuoltotoimintojen myyminen kaupallisille, yksityisille toimijoille.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 114/2020 vp

Lopuksi haluan myös omalta osaltani kiittää kansalaisaloitteen tekijöitä ja jokaista, joka on omalla toiminnallaan edistänyt aloitteen tärkeitä tavoitteita. Uskon, että aloite saa eduskunnassa arvoisensa käsittelyn ja päädymme suomalaisten ja suomalaisen luonnon kannalta hyvään lainsäädännölliseen lopputulokseen.

17.28 Ari Koponen ps: Puhemies! Kiitos kansalaisaloitteen laatijoille ja allekirjoittaneille.

Olen samaa mieltä, että Suomeen pitäisi saada pikaisesti lainsäädäntö, joka estää tällaisten luonnollisten monopolien myynnin. En halua, että päädymme tilanteeseen, missä ihmettelemme, miten vesiverkosto on päätnyt jonkun vesi-carunan omistukseen, ja kohta maksellaan vedensiirtomaksuja.

Ei siis mikään ihme, että myös kaikki asiantuntijat suhtautuvat vesihuollon yksityistämiseen varsin nihkeästi. Onhan se täysin selvää, ettei minkään yrityksen ensisijaisena tehtävänä ole hyväntekeväisyys vaan voiton tuottaminen omistajilleen. Vesihuollon yksityistäminen olisi sähkön tavoin lyhytnäköistä ja riskialtista touhua, joka voi lopulta viedä koko liiketoiminnan pohjavesistä jakeluun ja hinnoitteluun.

Kuntien taloudellinen tilanne on nyt katastrofaalinen. Silti mitään ei saisi myydä rahapulassa ja paniikissa. Nyt, jos koskaan, varoittavista esimerkeistä täytyy oppia.

17.29 Johan Kvarnström sd: Ärade talman, arvoisa puhemies! Isot kiitokset tämän aloitteen tekijöille ja kaikille, jotka ovat sen allekirjoittaneet.

Se tosiasia, että aloite keräsi tarvittavat nimet vain kahdessa päivässä, kertoo siitä, miten tärkeä tämä asia on monien kansalaisten mielestä, ja niin minunkin.

Kun yhtiöt, eivät liikelaitokset, vastaavat vesihuollosta tietyissä kunnissa, niin askel yksityistämiseen on mahdollinen riski, jonka nykyinen lainsäädäntö mahdollistaa. Nykyinen vesihuoltolaki on monella tavalla hyvä, mutta se ei ota huomioon vesi- ja energiayhtiöiden mahdollista vähemmistöosuuden myymistä ja sillä alkavaa yksityistämistä, ja tähän tarvitaan muutosta.

Vesihuoltoa koskeva lainsäädäntö on tärkeä pitää ajantasaisena. Ei ole viisasta, että yhteiskunnan perusinfra myydään yksityiselle sektorille, olivat ne sitten kotimaisia tai ylikansallisia sijoittajia tai yrityksiä, jotka näin saisivat monopoliaseman keskeiseen peruspalveluun infrastruktuurin omistajina — joten täysi tuki tälle aloitteelle.

Toivon ja suosittelen, että tämän kansalaisaloitteen pohjalta käynnistetään valmistelu sellaisen lainsäädännön luomiseksi, jolla estetään julkisomisteisten vesihuoltotoimintojen myyminen kaupallisille yksityisille toimijoille. On elintärkeää, että nykyinen omistus pidetään julkisen sektorin hallussa. Aloitteessa todetaan: ”Vesi on ihmiselämän kannalta välttämätön perushyödyke, kuten ilma. Kaikki tarvitsevat juomavettä ja vettä peseytymiseen. Kaikki yhteiskunnan toimijat tarvitsevat vettä jollain tapaa. Elämää ei olisi ilman sitä.”

Maailmalla on paljon huonoja kokemuksia vesihuollon yksityistämisestä. Vesihuoltoon ei voi juurikaan syntyä kilpailua sen ollessa niin sanottu luonnollinen monopoli. Vesihuolto on monessa kaupungissa toimintaa, josta kaupunki saa tasaista voittoa. Tämän takia se olisi tietenkin houkutteleva investointi yksityissektorille, mutta semmoinen myynti olisi kallista asiakkaille. Nytkin on käytännössä kyse jonkinlaisesta voitontavoittelusta, mutta se voitto menee kunnille ja koko yhteiskunnan hyväksi. Tässä on kyse vesihuollon asiak-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 114/2020 vp

kaiden oikeuksista ja rahasta, on kyse demokratiasta — liikelaitos on ihan eri asia kuin yhtiö. On kyse terveydestä ja turvallisuudesta.

Ärade talman! Medborgarinitiativet för att förhindra privatisering av vattentjänster är ett initiativ som jag omfattar helhjärtat. Få saker är så grundläggande som vatten, och globalt finns avskräckande exempel på privatisering av vattentjänster, och det är glädjande att initiativet har fått så gott bemötande över partigränserna här i salen i kväll. — Tack, kiitos.

17.32 Jouni Ovaska kesk: Arvoisa puhemies! ”En ole koskaan juonut hanavettä, tämä on niin hassua ja helppoa”, totesi pari vuotta sitten Tampereella eräs bahamalainen urheilija. Meillä oli yleisurheilun nuorten MM-kisat, ja siellä jaettiin kestopullot kaikille urheilijoille ja sanottiin, että täyttäkää pullonne hanavedellä. Täytyy sanoa, että voi sitä ihmetyksen määrää, kun tämä tilanne tuli yhtäkkiä urheilijoille vastaan ja he ymmärsivät, mistä siinä oli oikein kyse.

Niin kuin täällä moneen kertaan on todettu, puhutaan kansallisomaisuudesta, puhutaan ylpeydenaiheestamme, luonnollisesta monopolista. Monet varoittavat esimerkit ovat myöskin tulleet keskustelussa esiin, mitä tulee erityisesti Kataisen hallituksen ehkä suurimpaan virheeseen. Toki se hallitus teki paljon virheitä, mutta suurin virhe oli kyllä tämä Caruna-keissi, kun yhtäkkiä myytiinkin omaisuutta sillä tavalla.

Mutta olen erittäin kiitollinen siitä, että meillä on nyt ministeriössä johdossa ministeri Leppä, joka heti, kun tämä aihe tuli esiin ja aloitteen tekijöiltä tämä viesti tuli, puuttui asiaan. Hän ilmoitti suoralta kädeltä sen, että veteen ei kosketa. Samaa on myöskin keskustan eduskuntaryhmä todennut, sen, että vesihuolto on pidettävä yhteiskunnan käsissä.

On hienoa, arvoisa puhemies, että tällainen kysymys yhdistää ihmisiä niin vasemmalta, oikealta kuin keskeltä, että me todella ymmärrämme sen tarpeen, me ymmärrämme sen arvon, haluamme sitä suojella ja haluamme välttää sen, että meidän kansallisomaisuudellamme joku vieras lähtee tekemään bisnestä.

17.34 Hanna Sarkkinen vas: Arvoisa puhemies! Vesi on jokaisen elävän olennon elinehto, ja vesi on jokaisen ihmisen oikeus. Vesijohtojärjestelmä on luonnollinen monopoli. Vesivarat ovat yhteinen hyödyke, jota mikään yksityinen taho ei voi omia. Vesiverkosto jos joku kuuluu yhteiseen omistukseen. Sen pitää olla julkisissa käsissä. Aloite on siis erittäin tärkeä ja tervetullut. Kiitos aloitteen tekijöille ja allekirjoittajille, että pääsemme sitä eduskunnassa nyt käsittelemään.

Arvoisa puhemies! Vesihuoltojärjestelmät ovat Suomessa kuntien käsissä, eikä ole hyväksyttävää, että julkisomisteiset luonnolliset vesimonopolit luovutetaan yksityisen voitontavoittelun välineeksi ja yksityiseksi monopoliksi. Luonnollista monopolia ei pidä luovuttaa yksityisiin käsiin, joiden ainoa tavoite on voiton maksimointi. Kuntien käsissä vesijärjestelmä on yhteisissä ja kansanvaltaisissa käsissä ja hallinnassa. Näin ollen me Suomessa tarvitsemme lainsäädäntöä, jolla estetään vesihuoltojärjestelmän luovuttaminen yksityisiin käsiin.

Arvoisa puhemies! Vesihuollon yksityistämisessä on paljon huonoja kansainvälisiä esimerkkejä, kuten täällä on todettu. Kokemusten mukaan yksityiset yhtiöt laiminlyövät vesilaitosten investoinnit, nostavat hintoja sekä saattavat laiminlyödä myös ympäristötoimia. Monin paikoin kansainvälisesti kunnat ovatkin joutuneet ottamaan vesihuollon takaisin julkisiin käsiin, jos ne ovat sen pystyneet tekemään.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 114/2020 vp

Arvoisa puhemies! Huonoja kokemuksia on myös Suomesta, kun niin ikään luonnollisen monopolin sähköverkkoja myytiin yksityisiin käsiin, eli kaikkien tuntema case Caruna. Vasemmistoliitto vastusti myyntiä hallituksessa ollessaan, ja varoitimme jo silloin siitä, mitä saattaa tapahtua. Ja kuten tiedämme, hintojen korotuksia on nähty valitettavasti.

Arvoisa puhemies! Meillä on tarve varmistaa, etteivät elintärkeät vesijohtojärjestelmät päädy yksityisiin käsiin. Tarve on ilmeinen. Näillä perusteilla aloitteen tavoite on erittäin kannatettava, sillä nyt laissa ei ole säännöksiä, joilla vesihuollon yksityistämistä kielletäisiin.

Arvoisa puhemies! On kuitenkin epäselvää, miten tavoitteen saavuttamiseksi tarpeellinen lainmuutos toteutetaan. Toivon, että se selvitetään kansalaisaloitteen käsittelyn aikana valiokunnassa, ja koska tahtotila tässä salissa vaikuttaa yhteiseltä ja jaetulta, toivon, että se tapa lainsäädännön muuttamiseksi löydetään.

Arvoisa puhemies! Toivon, että jatkossakin vesi on meidän kaikkien.

17.37 Hilka Kemppi kesk: Arvoisa puhemies! Naapuristani Pulkkilanharjulta lähtee juomavesi miljoonalle suomalaiselle tänne pääkaupunkiseudulle Päijänne-tunnelia pitkin. Tuon juomaveden laadusta muun muassa johtamani Asikkalan kunnanvaltuusto on osaltaan vastuussa. Myös laadukkaasta vesitutkimuksesta on tänään puhuttu, ja sitä tehdään muun muassa naapurissani Lahdessa, jossa sijaitsevat Helsingin yliopiston vesitutkimuksen laboratoriot. Näistä varsin läheisistä asioista huolimatta vesi ei ole minulle kuitenkaan itsestäänselvyys. Olen valtavan ylpeä suomalaisesta vesiosaamisesta, mutta on sanomattakin selvää, että puhumme tänään tärkeästä asiasta, nimittäin Suomen vesihuollosta. Kiitän kansalaisaloitteen laatijoita ja allekirjoittajia siitä, että olette antaneet mahdollisuuden keskustella tänään tästä aiheesta ja erityisesti pohjavesistämme.

Suomen vesivarat eivät ole kaupan, näin minä ja keskustan eduskuntaryhmä ajattelemme. Vesihuollon on ilman muuta pysyttävä julkisen omistuksessa, eikä sitä saa myydä kaupalliseen tarkoitukseen. Onneksi Suomen lainsäädännössä vesi on jatkuvassa kierrossa eikä sitä omista kukaan. Annan täyden tukeni ministeri Lepälle, joka on täällä itse asiassa paikallakin tänään. Ministeri asetti kansallista vesihuoltouudistusta valmistelevan hankkeen ja työryhmän jo viime tammikuussa ennen tämän suuremman kansalaiskeskustelun alkua. Kansallisen vesihuoltouudistuksen ohjelma valmistuu käsittääkseni vuoden loppuun mennessä, ja sen yhteydessä arvioidaan tarpeet säädösmuutoksille, yhteistyön tiivistämiselle, vesihuoltokentän rakenteen vahvistamiselle, koulutukselle, tutkimukselle ja muille toimenpiteille. Kyse on siis varsin laajasta ohjelmasta, ja olisikin mukava kuulla, missä vaiheessa se ministeriössä tällä hetkellä edistyy.

Toimiva vesihuolto on kriittinen palvelu jokaiselle Suomen asukkaalle. Se on edellytys elinkeinoille ja yhteiskunnan välttämättömille toiminnoille. Häiriöttömät vesihuoltopalvelut ja riskienhallinta vaativat toimiakseen puuttumista tietenkin alan haasteisiin, kuten tämä kansalaisaloitekin tuo näkyväksi. Niitä ovat muun muassa osaajien puute ja kuntien vähäiset resurssit, puutteelliset tiedot päätöksenteossa ja riittämätön varautuminen tulevaisuuden investointeihin, kuten olemme tänäänkin kuntatalouden tilanteesta kuulleet. Monopoliaseman vuoksi myös maksujen tasoa ja palvelun laatua on valvottava nykyistä laadukkaammin. Vesihuollon järjestämisestä vastaa kunta riippumatta vesilaitoksen omistuksesta.

Arvoisa puhemies! Suomen vesivarat eivät ole todellakaan kaupan. Veden merkitys suomalaisille on ilmeinen. Se pitää meidät terveinä, liikkeessä ja energisinä. Vesi vanhin

Pöytäkirjan asiakohta PTK 114/2020 vp

voitehista, sanotaan — ainakin meillä päin — ansaitusti. Jotta näin olisi myös jatkossa, meidän tulee paitsi laittaa alan osaaminen ja vesihuoltoverkostot kuntoon myös toimia suunnannäyttäjänä maailman vesiongelmissa. Tämä voidaan tehdä ennakoimalla ilmastonmuutoksen haasteet ja hyödyntämällä kiertotalouden, tutkimuksen ja uuden teknologian mahdollisuudet. Haasteiden parempi ennakkointi luo parhaillaan myös uutta yrittäjyyttä, ja uskon, että vesi on jatkossakin lääke moneen vaivaan. — Kiitos.

17.41 Lulu Ranne ps: Arvoisa puhemies! Lämmin kiitos aloitteen tekijöille ja tukijoille. Tämä on loistava, ja ajankohta on mitä parhain. Asia ei kuitenkaan ole ollut aina yhtä yksimielinen. Tilanne ei ole ollut kaikissa kunnissa tällainen, että vastustetaan näitä yksityistämisasiatuksia, ja siihen edustaja Kankaanniemi varmasti palaakin tänään vielä. Onneksi tilanne täällä salissa on toinen.

Monessa kunnassa vesilaitos on erilaisten järjestelyjen turvin piiloverotuksen väline, jolla kunnat keräävät rahaa pulaansa. Samalla verkoston korjaus- ja kunnossapitovelka ja niiden myötä vesihuollon riskit kasvavat. Tämä kehitys yhdessä kuntien pahenevan rahapulassa kanssa altistaa vesilaitokset yksityistämisasiatuksille. Kunnat ovat rahapulassaan aiemminkin myyneet luonnollisia monopolejaan, kuten sähkö- ja kaukolämpöverkkojaan. Olisi siis todella lapsellinen virhe kuvitella, että vesilaitokset olisivat jotenkin turvassa.

Arvoisa puhemies! Nyt puheena oleva kansalaisaloite on sellaisenaankin erittäin kannatettava. Lainsäädäntöä kehittäessä olisi kuitenkin samalla estettävä ylenmääräinen vedellä rahastaminen myös silloin, kun rahastajana on julkisen sektorin toimija. Koko jakeluverkoston jatkuva turvallisuus tulee varmistaa ennen mahdollisten ylijäämien jakamista omistajille.

Myöskin toiminnan läpinäkyvyys on jo nostettu esiin tänään täällä salissa. Kuntalaisille on varmistettava riippumatta siitä, miten toiminta on organisoitu, että asiat ovat läpinäkyvästi kaikkien tarkasteltavissa. Julkisomisteisten vesiyhtiöiden tulisi toimia julkisuuslain mukaisesti ja suurta avoimuutta noudattaen. Nämä avoimuusperiaatteet tulee kirjata yhtiöjärjestyksiin — mikään ei estä sitä. Suomalaiset vesivarat ovat kansallisaarre, jota ei pidä miltään osin luovuttaa kansainvälisille omistajille.

17.43 Kaisa Juuso ps: Arvoisa puhemies! Haluan suuresti kiittää aloitteen laatijoita. Puhdas vesi on kansallisvarallisuuttamme. Tämän kansalaisaloitteen laatijat ovat arvokkaalla asialla. Aloitteessa esitetään, että kansalaisaloitteen pohjalta käynnistetään valmistelu sellaisen lainsäädännön luomiseksi, jolla estetään julkisomisteisten vesihuoltotoimintojen myyminen kaupallisille yksityisille toimijoille, ja nykyinen omistus pidetään julkisen sektorin hallussa.

Suomessa näyttää vallitsevan hyvin laaja yksimielisyys siitä, että vesihuollon kaltainen monopoli on pidettävä jatkossakin julkisena palveluna. Vesihuollon yksityistämisestä on saatu huonoja kokemuksia monessa maassa. Vesimaksut ovat saattaneet siellä nousta roimasti mutta palveluja parantavien investointien sijaan rahat ovat menneet osinkoina yhtiöiden omistajille. Erityisen kovaa kritiikkiä vedellä rahastamisesta ovat saaneet kehitysmaiden vesihuoltomarkkinoille levittäytyneet monikansalliset yhtiöt.

Arvoisa puhemies! Suomessa vesi- ja viemärilaitokset ovat julkista palvelua, josta vastaavat kunnat tai niiden omistamat yhtiöt. Haja-asutusalueilla toimii myös useita satoja vesiosuuskuntia. Vesivarat ovat Suomessa vesilain ja ympäristöviranomaisten lupamenetelyn piirissä. On tarpeellista kiinnittää huomiota pohja- ja pintaveden laatuun. Sitä voivat

Pöytäkirjan asiakohta PTK 114/2020 vp

uhata esimerkiksi kasvukeskusten laajeneminen, rakentaminen, kaivostoiminta ja pilaantuneet maa-alueet. Vesivarojen omistuksen ohella niiden hoito on omissa käsissämme. Kansallisella tasolla Suomella on mahdollisuus vaikuttaa enemmän vesiemme puhtauteen kuin ilmastoon.

Ympäristökeskuksen mukaan Suomessa on noin 3 900 vedenhankinnalle tärkeää tai siihen soveltuvaa pohjavesialuetta, joista suurin osa on tilaltaan hyviä. Uusimman arvion mukaan kaikista pohjavesialueista kuitenkin yhteensä 380 on riskialueita, eli pohjavedessä on todettu haitallisten aineiden pitoisuuksia, ja niissä veden tila voi heikentyä ilman suojelutoimia. Riskialueiden osalta tarvitaan toimenpiteitä. Pohjavesialueiden tilan parantaminen on hidasta ja työlästä. Ongelmien ennaltaehkäisy on tässäkin parasta.

Toivon tälle kansalaisaloitteelle huolellista käsittelyä.

17.46 Katja Hänninen vas: Arvoisa puhemies! Puhdas vesi on perusoikeus, jota ilman on mahdotonta kenenkään meistä elää. Se on myös etuoikeus, jota ei kaikilla tällä maapallolla ole. Hyvinvointivaltiossa lähdetään siitä, että peruspalveluilla ei tule tehdä aggressiiviseen voitontavoitteluun tähtäävää bisnestä. Me olemme ihan viime aikoina saaneet nähdä, miten käy, jos toiminnan päätavoite on mahdollisimman suuret voitot omistajille. Tähän limboon, jossa vaaditaan koko ajan vain isompia voittoja, ei voida viedä niin perustavanlaatuisesti ihmisten hyvinvoinnin kannalta tärkeää asiaa kuin vesihuoltoa. Nyt käsittelyssä oleva kansalaisaloite onkin hyvin nimetty — Vesi on meidän. Tosiaan, peruspalvelubisnes ei toimi. Vesi ei ole kaupan. Meillä on selvä viesti tämän aloitteen tärkeydestä myös kansalaisilta, sillä aloite keräsi tarvittavat 50 000 allekirjoitusta vuorokaudessa, ja yhteensä niitä kerättiin yli 89 000.

Arvoisa puhemies! Meillä on varoittavia esimerkkejä siitä, mitä tapahtuu, kun esimerkiksi sähköverkot myytiin Carunalle. Tässä tapauksessa yksityistäminen on aiheuttanut sähkön siirtohintojen korotuksia, eikä tyytymätön asiakas voi tehdä mitään, koska tässä on kyseessä niin kutsuttu luonnollinen monopoli. Samalla tavalla vesihuolto on luonnollinen monopoli, eli kilpailevaa vesihuoltoverkostoa ei ole taloudellisesti järkevää vetää olemassa olevan rinnalle. Kilpailua ei siis pääse syntymään. Vasemmistoliitto vastusti sähköverkkojen myyntiä yhtiölle, jonka taustalla häärivät ulkomaiset pääomasijoittajat. Tämä tapahtui vuonna 2013. Samalla tavalla vastustamme vesihuollon yksityistämistä. Meillä on myös varoittavia esimerkkejä muista maista paitsi siitä, miten peruspalveluiden yksityistäminen on vaikeuttanut ihmisten arkea, myös siitä, mitä se on tehnyt ympäristölle. Englannin suurin vesiyhtiö Thames Water sai ennätyksellisen suuret, yli 22 miljoonan euron sakot laskettuaan jätevettä Thamesiin ja tapettuaan sen linnut ja kalat. Puhtaan veden saatavuus on myös ympäristön kannalta tulevien vuosien suurimpia haasteita globaalisti.

Arvoisa puhemies! Lisäksi on tärkeää miettiä myös turvallisuuspoliittinen näkökulma. Vesihuolto on kansalaisten hyvinvoinnin ja yhteiskunnan toimivuuden kannalta olennainen toiminto, jolloin sen toimintavarmuus ja hallinnon avoimuus ovat kriittisiä tekijöitä. Julkisen sektorin hallinnassa voidaan taata varmimmin järjestelmän toimivuus myös kriisitilanteissa, kun yhteiskunnan etu on silloin keskiössä. Tässäkään kohtaa peruspalvelubisnes ei voi taata sellaista vakautta, mikä on aivan oleellista, kun ihmisten elämän kannalta elintärkeitä palveluista puhutaan.

Lopuksi haluan todeta, että Suomen on turvattava huoltovarmuus kaikissa olosuhteissa, ja puhdas vesi jos mikä on sellainen luonnonvara ja kansallisaarre, joka ei voi olla myytävänä. Kyse on meidän kansallisomaisuudesta, ja pidetään yhdessä huoli siitä, ettei sitä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 114/2020 vp

meiltä koskaan riistetä. Lämpimät kiitokset vielä kerran aloitteen tekijöille ja allekirjoittajille.

17.50 Jaana Pelkonen kok: Arvoisa herra puhemies! Tässä aloitteessa keskitytään erittäin tärkeään asiaan, ja kuten tänään on salissa jo useampaan otteeseen todettu ja kuultu, yli 89 000 ihmistä allekirjoitti tämän aloitteen, ja suuri kiitos heille kaikille. Allekirjoittajien suuri määrä omalta osaltaan kertoo tämän asian merkityksestä ja tärkeydestä suomalaisille ihmisille — vesihän on Suomen kansallisaarre.

Täällä salissa on pidetty tänään monia erittäin hyviä puheenvuoroja, joiden sanomaan on hyvin helppo yhtyä. Huomiota on kiinnitetty esimerkiksi maailmalta saatuihin varoittaviin esimerkkeihin, siihen, että yksityistämisen kokemukset Euroopassa ovat usein kriittisiä, ja tästä tulisi meidän ottaa oppia. Kuluttajille ei esimerkiksi ole syntynyt säästöjä, laadussa ei ole tapahtunut parannuksia, eivätkä korvausinvestoinnit ole lisääntyneet. Tämä asia on myös turvallisuus- ja huoltovarmuuskysymys, kuten edustaja Kiuru on viisaasti todennut, ja tämäkin on tärkeää pitää kirkkaana mielessä.

Mutta kuten jo sanoin, täällä on kuultu tänään niin paljon hyviä puheenvuoroja, että tässä vaiheessa ei enempää, vaan lyhyesti ja ytimekkäästi: suomalainen pohjavesi ei ole kauppatavaraa.

17.51 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Vesi on vanhin voitehista. Suuri kiitos kuuluu tämän kansalaisaloitteen laatijoille tärkeän asian nostamisesta tikun nokkaan. Aloitteen ehdotus lainsäädännön uudistamiseksi siten, että julkisomisteisen vesihuollon myyminen kaupalliselle toimijalle estetään, on erinomainen. Ylipäätään yhteiskunnan toimivuuden kannalta keskeisien toimintojen kauppaamista maksimaalista voittoa tavoitteleville toimijoille tulee tarkastella hyvin kriittisesti. Näistä kaupoista on jouduttu ottamaan opiksi jo moneen kertaan. Esimerkiksi kansalaisaloitteessakin mainittu legendaariseen maineeseen yltänyt Caruna-kauppa on hyvä esimerkki siitä, kuinka pahasti voidaan mennä päin mäntyä näissä bisneksissä. Täytyy sanoa, että Suomen valtio sai itsensä näyttämään vähintään kummalliselta tällaisen omistajaohjausflopin kautta. Lisäksi sote-puolella yksityistämiset eivät ole sujuneet tanssin lailla.

Puhdas vesi on elämän ja hyvinvoinnin edellytys. Maapallon pinta-alasta peräti 70 prosenttia on vettä, mutta maailman vedestä peräti 97,5 prosenttia on suolaista vettä ja ainoastaan 2,5 prosenttia makeaa vettä. Puhtaan makean veden saannin turvaaminen on suuren mittakaavan globaali haaste. Me täällä Suomessa olemme onnekkaita siinä mielessä, että meillä on hyvät pohjavesivarat. Jotta maaperämme meille suomasta vesiaarteesta on hyötyä, tarvitaan toimiva vedenjakelujärjestelmä. Kun pohjavettä on täällä varsin helposti saatavilla, Suomessa pystytään ainakin teoriassa tarjoamaan ihmisille puhdasta hanavettä melko edulliseen hintaan. Sen jo tietää valmiiksi, mitä tulee tapahtumaan, jos päästetään tähän ketjuun sijoittajat väliin: hinnat nousevat, vaikka monesti kaupantekohetkellä muuta lupaillaan. Vedenjakelussa vallassa on käytännössä alueelliset monopolit, joten tässäkin mielessä hinnankorotukset on kuluttajien näkökulmasta vain nieltävä. Se tekeekin vesihuollosta kehnosti yksityiseen omistukseen soveltuvan palvelun. Voiton tavoittelulla on usein tapana johtaa hinnankorotusten lisäksi palvelun laadun heikkenemiseen — pienemmät kulut ja suurempi voitto, vaikka sitten laadun kustannuksella.

Jyväskylän kaupungin parrasvaloihin noussut suunnitelma myydä lyhytnäköisen talouden paikkaamisen takia vesihuolto yksityiselle tyssäsi onneksi avoimeen perusteltuun kri-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 114/2020 vp

tiikkiin. Kun rahalle on tarvetta, niin miksei valtio investoi pohjavesivarojen taloudelliseen hyödyntämiseen kestäväällä tavalla ja ennen kaikkea niin, että eurot jäävät Suomeen? Maailmalla vallitsee kova kysyntä puhtaasta vedestä, joten suomalaisessa vedessä piilee valtava sinisen talouden potentiaali. Vesivaramme ovat vientivaltti, jonka hiipumista ei ole näköpiirissä. Päinvastoin, veden kysyntä tulee jatkossakin kasvamaan. Sen sijaan, että teemme hölmöläisten diilejä yksityistämällä vesihuoltomme, laaditaan mieluummin vedenpitävä strategia, jolla Suomi saa taloudellista hyötyä uusiutuvista vesivaroistaan ilman, että ahneet ulkolaiset tuottajat saavat näppejään väliin.

Arvoisa puhemies! Kun katsoin noita vanhoja valtiopäivätoimiani, niin 2015 lokakuussa tein kirjallisen kysymyksen pohjavesivarojen hyödyntämisestä ja säilymisestä kansallisessa omistuksessa. Ministerin vastaus olikin, että vesilaki turvaa vesivarojen kestäväää käyttöä ja pohjavettä.

Perussuomalaisille on selviö, että Suomen vesivaroja ei myydä. Edustaja Kankaanniemi avaa asiaa siltä osin, mitä käytiin läpi Jyväskylässä, hetken kuluttua. — Kiitoksia.

17.56 Heikki Autto kok: Arvoisa herra puhemies! Ensinnäkin suuri kiitos aktiivisille kansalaisille tämän aloitteen tekemisestä. On todella hyvä, että pääsemme keskustelemaan näin perustavaa laatua olevasta asiasta kuin vedestä, elämän eliksiiristä, joka on varmasti yksi tärkeimpiä luonnonvarojamme mutta ylipäätään kansallisvarallisuuksiamme. Ja tässä mielessä se, että meillä on puhdasta vettä tulevaisuudessakin — se, että sitä on saatavissa kaikkiin niihin tarpeisiin, joihin yhdyskunnat vettä tarvitsevat — on valtavan suuri asia, ja tästä tulee tietenkin asianmukaisesti huolehtia.

Suomessa varmasti on monella tapaa hyvä vesilaki ja ylipäätään lainsäädäntö liittyen siihen, että vesivarojamme suojellaan, ja myöskin siihen, että yhdyskuntien vedensaanti turvataan. On hienoa, että myös ministeri Leppä on täällä seuraamassa tätä keskustelua, ja vastuuministerinä hän varmasti saa tästä hyviä eväitä myöskin tulevaisuustyöhön, jota hän voi tehdä, vuorovaikutuksessa tietenkin nyt eduskunnan kanssa, kun tämä aloite täällä on, niin että voitaisiin entistä selvemmin Suomen lainsäädännössä varmistaa ja alleviivata se, että tämä kansallisvarallisuus suomalaisissa käsissä tulevaisuudessa myös pysyy. Samalla on syytä todella varmistaa se, että ihan arjessa vedenjakelun turvaaminen tapahtuu asianmukaisesti — että kunnat ja kaupungit pystyvät tekemään riittävät investoinnit omaan vesihuoltoonsa niin puhtaan veden kuin myös sitten jäteveden osalta — kuin myös se, että tämä huoltovarmuus, joka tähän kysymykseen liittyy, tulee sitten laajemmin niin paikallisesti kuin koko yhteiskunnan näkökulmasta turvattua.

Arvoisa puhemies! En sitä panisi pahakseni ollenkaan, etteikö sitten näistä suomalaisista vesivaroista voisi pullo kerrallaan myydä tuonne maailmalle hyvään hintaan sitä maailman parasta vettä. Uskon, että siihen voisi liittyä jonkinlaisia liiketoimintamahdollisuuksia myös, mutta tämä tapahtukoon tosiaan niin, että lähtökohtana vesivarat ovat meidän omistuksessamme ja niitä sitten hyvään litrahintaan täältä voidaan myydä.

Mutta sanonpa, arvoisa puhemies, että kun joskus tuossa muutama vuosi takaperin tilastoja katsoin, niin tässä kauppamiehillä olisi vielä tehtävää, koska esimerkiksi Keski-Euroopan suuresta maasta Saksasta tuotiin enemmän vettä Suomeen kuin Suomesta vietiin vettä Saksaan. Eihän tällaisessakaan nyt ole kerta kaikkiaan mitään järkeä, eikä tämä ole mitenkään kestävä kehityksen mukaista. Elikkä kyllä myös tätä liiketoimintapuolta Suomessa kannattaa kehittää. Toki niissä samoissa tilastoissa [Puhemies koputtaa] hienoa oli myös se, arvoisa puhemies, että Suomesta vietiin enemmän autoja Saksaan kuin Saksasta tuotiin

Pöytäkirjan asiakohta PTK 114/2020 vp

Suomeen. Ja toivottavasti tulevaisuudessakin on näin, että pystymme sekä tekemään vedestä ja luonnonvaroitamme hienoja tuotteita että [Puhemies koputtaa] myös tätä korkeaa teknologiaa hyödyntämään.

17.59 Anders Norrback r: Värderade talman, arvoisa puhemies! Vesi on, niin kuin kaikki tiedämme, ihmiselle elinehto. Suomessa tämä helposti unohdetaan, kun toistaiseksi on ollut riittävät vesivarat ja suurelta osin, vaikka ongelmistakin on kuultu tänään, tämä on toiminut erittäin hyvin. Suurelta osin tämä johtuu siitä, että meidän vesijakelumme ja vesivaramme ovat yhteisiä. Viime aikoina on kuitenkin, niin kuin tässä useampaan otteeseen on kuultukin, kiinnostus lisääntynyt meidän vesivaroihimme ja jakeluverkkoomme myös kaupalliselta puolelta.

Värderade talman! Vattnet är en grundsten för allt mänskligt liv. Därför är det nödvändigt att hanteringen av våra vattenresurser är i trygga händer. Hur vi hanterar våra vattenreserver har såväl hälso- som miljöaspekter, och sedan har det förstås också en säkerhetspolitisk synvinkel.

De som har tagit initiativ och skrivit under det här medborgarinitiativet är ute i ett mycket angeläget och tidsaktuellt ärende. Jag vill slutligen också tacka minister Leppä för att han redan har skridit till åtgärder och förstås kommer att följa den här processen när vi går vidare. Jag utgår från att vattnet är vårt också i framtiden. — Tack.

18.01 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa herra puhemies! Kansalaisaloite ansaitsee todella suuren kiitoksen. Asia on mitä tärkein, ja täällä on siitä käytetty perusteltuja puheenvuoroja hyvinkin monta.

Niin kuin keskustelussa on ilmennyt, suurin sysäyksen antaja asialle oli Jyväskylän kaupunki, joka valmisteli energiayhtiönsä Alva Oy:n — jolle myös vesihuolto Jyväskylässä kuuluu — vähemmistöosuuden myyntiä yksityiselle taholle. Jyväskylän kaupunginhallitus teki 16. päivä joulukuuta viime vuonna päätöksen selvityksen laatimisesta tästä myyntiasista, sitten siitä informoitiin hieman myöhemmin meitä valtuustossa. Ja voin todeta tässä, että Jyväskylän kaupunginhallitusta johtaa vihreä, koska vihreät ovat suurin kaupungin poliittisista ryhmistä — toiseksi suurin ovat sosiaalidemokraatit ja sitten kokoomus, keskusta ja vasemmistoliitto, jotka ovat edustettuina Jyväskylän kaupunginhallituksessa. Tuo kaupunginhallitus teki tämän selvityspäätöksen silloin joulukuussa viime vuonna yksimielisesti. Kun meille sitten selvitettiin valtuustossa, mitä oli saatu aikaiseksi, siitä käytiin lyhyt keskustelu, ja sen jälkeen, seuraavana päivänä, kirjoitin julkilausuman perussuomalaisen valtuustoryhmän puolesta. Sen julkaisi 4. päivä helmikuuta 20 Keskisuomalainen, ja 10. päivä helmikuuta kaupunginhallitus yksimielisesti päätti lopettaa tämän selvitystyön. 50 000 euroa kaupungin rahoja meni tähän turhaan selvitystyöhön, mutta jäipähän sitten kuitenkin vesilaitos ja koko energialaitoksen vähemmistöosuus myymättä.

Täällä ovat erityisesti hallituspuolueidenkin edustajat voimakkaasti kannattaneet tätä kansalaisaloitetta. Minäkin kannatan sitä voimakkaasti, mutta sitä jään tietysti ihmettelemään, miksi siellä kaupunginhallituksessa vihreät, sosiaalidemokraatit, kokoomus, keskusta ja vasemmistoliitto olivat valmiit myymään tuon vähemmistöosuuden yksityiselle tai ainakin selvittämään sen myyntiä. No, jos puhutaan vähemmistöosuudesta, niin tiedetään kuitenkin, että tämä Alva Oy toimii osakeyhtiömuodossa, ja sen tarkoitus on osakeyhtiölain mukaan tuottaa omistajilleen maksimaalinen voitto. Ja silloin, vaikka on vähemmistö-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 114/2020 vp

osuudesta kysymys, kaupunkilaiset olisivat joutuneet rahastuksen kohteeksi. Sitähän monopoli tarkoittaa.

Voin todeta, että syy tälle myyntiaikeelle oli se, että Suomen valtion ilmastopolitiikka on niin voimakas, raju, että turpeen poltto Jyväskylän kahdessa voimalaitoksessa on pakko ajaa alas — ja kun se ajetaan alas, siitä tulee lähivuosina kymmenien miljoonien lasku. Tämä oli mielestäni se peruste, vaikkei sitä välttämättä ihan suoraan sanottu julki, miksi nämä puolueet yrittivät myydä kaupungilta vähemmistöosuuden: saadakseen siitä rahoi- tusta ja jaettua vastuuta myös yksityisille.

On hyvä, että tämä Jyväskylän operaatio johti tähän kansalaisaloitteeseen, joka täällä nyt on käsittelyssä, ja toivon, että se johtaa lainsäädäntöön. Tosin on ehkä hieman vaikeaa ajatella, miten lailla voidaan kieltää kaupunkia tai kuntaa myymästä omaisuuttaan, mutta ehkäpä sille perustuslakivaliokunnan kautta löytyy sellainen malli, jolla se mahdolliste- taan.

18.06 Sari Tanus kd: Arvoisa herra puhemies! Vesi on meidän.

Ensinnäkin lämmin kiitos kansalaisaloitteen vireillepanijoille ja kaikille sitä tukeneille. Tässähän pyydetään käynnistämään valmistelu sellaisen lainsäädännön luomiseksi, jolla estetään julkisomisteisten vesihuoltotoimintojen myyminen kaupallisille yksityisille toi- mijoille ja nykyinen omistus pidetään julkisen sektorin hallussa. Todellakin toivon, että tämä aloite käsitellään huolella ja hyvä lainsäädäntö saadaan aikaiseksi.

Vesi on todella ihmiselämän kannalta aivan välttämätön asia. Ihminen voi elää ilman va- loa, ilman ruokaa, ilman sähköä ja lämpöäkin jonkin aikaa, mutta vesi on sellainen ele- mentti, että ilman sitä meistä kukaan ei todella kauaa selviä. Veden laatu ja sen saatavuus ovat myös aivan keskeisiä asioita, ja me Suomessa saamme olla onnellisia siitä, että meillä veden laatu, hanaveden laatu, on erinomaista. Se on todettu monin paikoin jopa paljon pa- remmaksi kuin kaupasta ostettavat, pullossa olevat vedet. Samoin meillä saatavuus on ol- lut hyvä. Mutta maailmalta todella monista maista on esimerkkejä siitä, että kun on lähde- ty yksityistämään, saatu sieltä suuria voittoja, niin paitsi veden hinta on noussut myös ve- den laatu on monin paikoin heikentynyt ja on tullut myös jakeluongelmia, elikkä veden saatavuus on kärsinyt. Meillä on esimerkkejä, ei tarvitse mennä Eurooppaa kauemmas, kun on useampia maita, jotka ovat ottaneet uudelleen omistukseensa yksityistetyt vesihuollon ja nimenomaan siinä ilmenneiden suurten ongelmien myötä.

Meidän tulee pyrkiä omavaraisuuteen monilla sektoreilla. Niin vesi, sähkö kuin lämpö, tällaiset huoltovarmuuden kannalta oleelliset ja myös turvallisuuskulmasta oleelliset sektorit, on pidettävä julkisessa hallinnassa ja omistuksessa. Niissä on pyrittävä omavara- suuteen. En ole koskaan ymmärtänyt Caruna-kauppoja. Olin järkyttynyt silloin, kun niistä kuulin, ja se, mitä Caruna-kauppojen jälkeen on tapahtunut, oli silloin jo odotettavissa. To- dellakin toivon, että niistä ollaan Suomessa sillä tavoin opittu, että millään sektorilla ei enää vastaavia virheitä tehdä, ja toivoisinpa, niin kuin monissa maissa on veden yksityis- tämisen jälkeen otettu se uudelleen julkiseen omistukseen, että joku päivä myös sähkön- siirto olisi sellainen, että se olisi uudelleen julkisessa omistuksessa.

Mutta vielä lämmin kiitos kansalaisaloitteen vireillepanijoille ja kaikille kannattajille. Toivotaan, että me todella saamme pitää veden julkisessa omistuksessa niin, että paitsi että vesi on meidän, myös meidän lapset ja lapsenlapset näin [Puhemies koputtaa] voivat sanoa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 114/2020 vp

18.09 Mikko Ollikainen r: Arvoisa puhemies, ärade talman! Inledningsvis vill jag tacka allihopa som har lagt igång det här medborgarinitiativet om att vatten är vårt, att inte privatisera den här vattenhushållningen. Det här är en jätteviktig del av våra grundläggande rättigheter kan man väl säga, eller det vad vi har nu — precis lika viktigt som luften ungefär. Jag minns då jag jobbade som kommundirektör i tiden och vi hade en torvtäkt som var nära det tag där vi tog vatten — det var en hård diskussion kring kvaliteten just på vattnet. Det här är någonting som är jätte, jätte viktigt.

I samband med Aila-stormen som nu råder har människors uppfattning om vad som är viktigt här i världen mer eller mindre kommit fram. Vattnet har tagit slut i många butiker på grund av det här då man har skaffat in vatten, och därför tycker jag också att det här medborgarinitiativet är bra. Det här är alltså viktigt också för självhushållningen och självförsörjningsgraden.

Arvoisa puhemies! Tämä on todella hieno ja hyvä kansalaisaloite, kiitos tästä, Vesi on meidän — vesihuollon yksityistämisen estämiseksi. On todella hienoa, että saadaan käydä tällaista arvokeskustelua nyt sitten vedestä, joka on todella hieno ja hyvä voimavara, joka meillä täällä on.

Mainitsin tuossa toisella kotimaisella, että tämän Aila-myrskyn yhteydessä meidän kotikonnuillamme on ollut moni ilman sähköä ja moni on ostanut nyt todella paljon vettä kaupoista, jotta elää ja voi hyvin jopa pidemmän aikaa, jos nyt sähkö ei palaa.

Näen, että tämä kansalaisaloite tuo esille tällaisia osioita, joista me käymme arvokeskustelua, mikä on tärkeätä. Sen takia näen, että on todella hienoa, että tämä viedään maa- ja metsätalousvaliokuntaan ja käydään perusteellista keskustelua tästä. Kuten tässä keskustelussa on nyt viitattu, periaatteessa kaikkihan tukevat tätä ja näkevät, että on todella tärkeätä, että meillä on vettä tulevaisuudessa ja että se on niin sanottua omaa vettä. Pohjavesi on meille todella tärkeä.

Sitten toki, niin kuin edustaja Kankaanniemi tässä kertoi, tämä ei ole kysymys ainoastaan meillä eduskunnassa, vaan on todella tärkeä juttu, että käydään arvokeskustelua myös kunnissa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Vielä edustaja Autto ja sen jälkeen ministeri Leppä.

18.12 Heikki Autto kok: Arvoisa puhemies! Tosiaan tuossa edellä tuli puheenvuorossa maalattua vähän sillä tavalla isolla pensselillä eri kulmista, että en ehkä muistanut sanoa, että kannatan siis tätä aloitetta. Ja tosiaan on aivan selvää, että tällaiset vesihuoltotoiminnot, joita aloitteen tekijä tarkoittaa, ovat luonnollinen monopoli, ja on selvää, että ei tällaisia toimintoja kannata ylipäättäänkään yksityistää jo tästä toiminnan luonteesta johtuen. Mutta totta kai siltä julkiselta toimijalta on syytä edellyttää sitten tehokkuutta toiminnassaan ja vaikkapa tässä tapauksessa niitä riittäviä investointeja siihen, että turvallisesta ja huoltovarmasta vesihuollosta voidaan pitää kiinni.

Mutta vaikka tosiaan tässä aloitteen tekijä ei niin suoraan ikään kuin omana pontenaan sitä edellytä, niin kysyisin kuitenkin ministeriltä, miten ministeri sitten näkee siinä tämän tietynlaisen tasapainon: miten tätä tällaisen laadukkaan veden myyntiä juurikin pullo kerhallaan — josta sitten oikeasti jää Suomeen myös kunnon kate ja tulee työpaikkoja investointien kautta Suomeen — nykyisessä lainsäädännössä säädellään niin tasapainoisesti, ettei tule sitä tilannetta, että ulkomaiset kaupalliset toimijat valtaisivat vesivarojamme taval-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 114/2020 vp

la, joka ei olisi tarkoituksenmukaista? Onhan niin, että vesilainsäädäntö varmasti turvaa sen, että suomalaisten yhdyskuntien paikalliset tarpeet tulevat aina ja kaikissa tilanteissa tämän välttämättömän resurssin elikkä veden osalta tyydytetyiksi? Mutta näen kuitenkin niin, että tässä on suomalaiselle yrittäjyydelle hieno mahdollisuus, hieno mahdollisuus investoinneille: kun meillä on maailman parasta vettä, niin sitä tarjottaisiin maailman hienoimmissa ravintoloissa, mennäänpä sitten New Yorkiin, Lontooseen tai vaikka Shanghaihin. Elikkä tässä mielessä pyytäisin ministeriltä vähän myös sitä isolla pensselillä maalaa-

18.14 Maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä: Herra puhemies! Kiitoksia, hyvät edustajakollegat, erinomaisista käytetyistä puheenvuoroista. Me olemme tosi tärkeän asian äärellä. Vesi on meidän kansallisuusmaisuuksiamme, ja puhdas juomavesi on meille aivan erityinen ylpeydenaihe. Se on myös vahva osa, perusosa, meidän huoltovarmuuttamme, samoin kuin on meidän ruokamme. Ja hyvät kollegat ja ihan kaikki suomalaiset, tämä ei ole itsestäänselvyys, ja tämä meidän aina kannattaa pitää mielessä, kun me puhumme näistä meille täysin välttämättömistä asioista, kuten vesi ja vaikkapa se ruoka ovat. Sen vuoksi tämä käyty keskustelu ja kansalaisaloite vesihuollon yksityistämisestä ovat ilahduttava merkki siitä, että vesihuoltopalveluista ollaan kiinnostuneita ja halutaan niistä huolta pitää.

Suomi on tosiaankin niitä harvoja maita, joissa voimme tarjota kaikille hanavettä. Niin kuin täällä keskustelussa esille tuli — taisi edustaja Ovaska sen ottaa esille — sitä on myös ihmetelty, kun meillä vaikkapa urheilutapahtumissa, kulttuuritapahtumissa on kansainvälisille vieraillemme tarjottu hanavettä. Eihän näin juuri missään tehdä. Sekin osoittaa sen, miten hyvästä vedestä meillä on kysymys.

Puhdas vesi on perustarve, mikä on helppo unohtaa silloin, kun asiat ovat hyvin. Kulunut vuosi poikkeusoloihin on kuitenkin osoittanut erittäin hyvin näiden perusasioiden ja huoltovarmuuden merkityksen. Me olemme poikkeusoloissakin selvinneet kuitenkin näistä asioista. Mutta voin sanoa ihan hyvin myöskin tässä sen, että esimerkiksi veden osalta silloin, kun korona iski meille, me kävimme välittömästi lävitse koko meidän vesihuoltojärjestelmämme kaikilta osin ja varmistimme sen, että se toimii, jos jotakin aivan poikkeuksellista, aivan odottamatonta, aivan yhtäkkiä sattuu, että miten se sitten sen jälkeen hoidetaan. Eli kyllä tämä on tosi tärkeää, että näistä huolta pidetään.

Vesihuoltoyhtiöillä on vedenjakelussa tosiaankin luonnollinen monopoli, sillä putkia ei todellakaan kaiveta kaksia rinnakkain. Siksi sen järjestäminen on pidettävä tiiviisti julkisen vallan käsissä ja yksityisen omistamisen suhteen on oltava hyvin pidättyväinen ja erityisen varovainen. On tietysti selvää, että pienimuotoisella yksityisellä omistuksella, kuten vesiosuuskunnilla, on tärkeä rooli vesihuollossa monilla alueilla. Suomessa on yli 700 asukkaisten omistamaa vesiosuuskuntaa. Näilläkin alueilla kuitenkin kunnalla on viimesijainen vastuu vesihuollosta.

Maa- ja metsätalousministeriö valmistelee parhaillaan kansallista vesihuoltouudistusta. Uudistuksen tavoitteena on turvata puhdas juomavesi jatkossakin. Työtä valmisteelleet selvitysmiehet jättivät tässä kesällä raporttinsa, joka luo hyvää pohjaa tälle työlle. Selvitysnä nosti esiin myös tarpeita lakimuutoksille, myös vesihuollon omistukseen liittyen.

Keskustelussa on noussut esiin myös yksityisten ja ulkomaisten tahojen mahdollisuus ottaa haltuunsa pohjavettä. Pohjavettä ei Suomessa omista kukaan, ja sen hyödyntämistä säädellessä laissa erittäin tarkoin. Ja tässä ensimmäinen vastaus kysymykseen: Paikallinen

Pöytäkirjan asiakohta PTK 114/2020 vp

talousveden tarve menee aina edelle, kun veden riittävyttä eri käyttötarkoituksiin arvioidaan. Se menee aina edelle. Elikkä siis Suomen vesivarat — ne eivät ole kaupan.

Haluan tässä yhteydessä nostaa esiin, että meillä on yksi toinenkin kytevä huolenaihe, ja se on putkistomme kasvava korjausvelka. [Toimi Kankaanniemi: Kyllä!] Meillä on maan alla noin 12 000 kilometriä huonokuntoisia vesijohtoja ja viemäriputkia. Meillä tässä syyskuussa julkaistun selvityksen ”Vesihuollon investointitarpeet vuoteen 2040” tuloksena on arvioitu vuotuisesta kokonaisinvestointitarpeesta, että se olisi 777 miljoonaa euroa vuodessa — se on hurja summa — ympäri Suomen, että me pystymme olemaan varmoja siitä, että meillä aina tuota hyvää vettä on tarjolla. Turvallinen vesi on kuitenkin niin tärkeä asia, että näitä investointeja emme voi jättää tekemättä.

Arvoisa puhemies! Kansalaisaloitteessa halutaan rajoittaa kunnan mahdollisuutta myydä vesihuoltoon liittyvää omaisuutta. Tähän liittyy perustuslain ja kuntien itsehallinnon kannalta tärkeitä kysymyksiä, niin kuin äsken esimerkiksi edustaja Kankaanniemi täällä totesi, edustaja Autto myöskin. Kansalaiset kuitenkin nostavat esiin tärkeän huolen, jonka otamme totta kai vakavasti myös vesihuollosta vastaavassa maa- ja metsätalousministeriössä. Tähän löytyy varmasti myöskin ratkaisuja vaikkapa siitä, millä tavalla me velvoitamme kuntia huolehtimaan vesihuollostaan uudessa, uudistettavassa laissa.

Pidän itse välttämättömänä, että kunnilla ja alueen asukkailla säilyvät kaikissa tilanteissa vesihuoltoinfran pääomistajuus ja päätösvalta maksuihin ja investointeihin. Tulen syksyn aikana myös asettamaan työryhmän valmistelemaan vesihuoltolainsäädäntöön tarvittavia muutoksia, ja siksi tämä keskustelu tästä kansalaisaloitteesta on erittäin hyvä lähetekeskustelu myös tätä lainsäädännön uudistamista varten, ja siitä olen tosi tyytyväinen ja kiitollinen, hyvät edustajakollegat.

Sitten vielä vastaus toiseen kysymykseen vesiliiketoiminnasta. Meillähän on monenlaisia vesiosaamista tässä maassa. Sen lisäksi, että meillä on maailman parhaat pohjavedet ja vedenlaatu, meillä on myöskin valtava määrä vesiosaamista. Maailmalla on tarve tälle, niin kuin kaikelle muullekin, niin kuin äsken kyselytunnillakin tuli esille se osaaminen, joka meillä on vihreän teknologian osalla. Tämä on samanlainen. Tätä me myymme ja meidän pitää myydä myöskin maailmalle ja sillä tavalla hyötyä siitä myöskin itse. Ja varmasti myöskin veden viennin, semmoisen designveden viennin, osaltahan meillä on myöskin hyviä mahdollisuuksia.

Lopetan siihen, että yhdyn myöskin — en muista kuka teistä sanoi, että ei ymmärrä sitä, että meille tuodaan enemmän vettä kuin meiltä viedään, [Pauli Kiuru: Autto!] taisi olla edustaja Autto. Yhdyn tähän: siinä ei ole yhtään mitään järkeä tuoda maailman parhaaseen vesimaahan ulkomailta vettä. Toivottavasti tällainen loppuu pikapuoliin. — Kiitoksia.

18.22 Pauli Kiuru kok: Arvoisa herra puhemies! Todellakin edustaja Autto otti tämän pullovesiasian esille ja vertailukohtana Saksan. Siis väite on oikea, mutta se on vielä isommassakin kuvassa katsottava. Niin kuin ministeri tässä kuvaili, ruokapoliittisen selonteon, mikä oli viime vaalikaudella käsitellyssä, yhteydessä kerrottiin, että todellakin Suomeen tuodaan enemmän pullotettua vettä kuin täältä viedään. Kun tilanne on se, niin kuin sitten edustaja Ovaska muun muassa kertoi, että Tampereella nuorten maailmanmestaruuskisoissa ympäristösyistä ja vähän niin kuin markkinointimielessäkin emme jakaneet pulloja päivän perään urheilijoille, vaan heille annettiin yksi pullo ja sanottiin, että täyttäkää se raanasta, saatte parempaa vettä kuin kaupasta pullotettuna. Että siinä on kyllä hieno esimerkki.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 114/2020 vp

Puhuvin omassa puheessani Tavase Oy:stä. Siis se on nyt tällainen alueellinen hanke Pirkanmaalla, jossa suurimpana omistajana on Tampere. Siinä on muita osakaskuntia: Kangasala, Lempäälä, Akaa, Vesilahti. Valkeakoski on siitä eronnut. Tämä hanke on todellakin lähtenyt vuonna 93 liikkeelle. Yhtiö on perustettu 2002, ja se lupaprosessi pyörii ja pyörii, konsultit laskuttavat, ja vaikka siellä osakeyhtiössä on lunastuslausekkeet ja osakassopimukset, niin se osakeyhtiömuoto kuitenkin jättää epävarmuutta siitä, mihin ne osakkeet pahimmassa tilanteessa voivat päätyä. Jos osakkaat yhdessä päättävät, että myydään kaikki, niin silloinhan ne myydään ja ostaja voi olla kuka tahansa, ja sen jälkeen hinta on mikä tahansa ja veden laatu on mikä tahansa ja korjausinvestoinnit ovat mitä tahansa. Ja on aivan uskomatonta, että tämä hanke ei ota loppuakseen. Nyt tuli hyvä signaali Tampereen kaupunginhallituksen konsernijaostolta, joka pyysi selvityksen Tampereen Vesi Liikelaitokselta, että miettikääpä ja kertokaapa meille kaksi vaihtoehtoa: tämä hanke etenee, mitä silloin tehdään, tai jos tämä hanke ei etene, niin mitä siinä tapauksessa tehdään. Mielenkiintoista tässä on, että tähän liittyy kuntakiusaamista. Pälkäne on ikään kuin uhri, jonka alueelta sitä vettä pitäisi tuottaa. Pälkäne ei sitä alueelleen halua, ja se estää ja hidastaa ja vaikeuttaa kunnan kehittämistä monella tapaa, kaavoitusta ja pohjavesialueiden rajojen tekemistä. Että jos ministerillä mielenkiintoa riittää, niin kannattaa tähän aiheeseen vielä lisää perehtyä. Varmaan olette siitä aikaisemminkin kuullut.

18.25 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Tänään on käyty äärimmäisen hyvää ja mielenkiintoista keskustelua, ja kyllä ministeri Leppäkin ansaitsee ehdottomasti kiitosta siitä, että hän on ollut täällä tätä seuraamassa. Mutta ei se mitään, vaan se erityisesti, että olette näiden asioiden päällä erittäin tukevasti. Siihen on helppo myös meidän oppositiosta luottaa, että pidätte näiden asioiden puolta.

Täällä on puhuttu tänään sähköstä, joka on hyvin samantyyppistä. Tämä kansalaisaloite koskettaa vettä, ja itse oikeastaan tämän viimeisen puheenvuoroni ajattelin ottaa mukaan tähän keskusteluun vielä ministeri Lepän puheenvuoron jälkeen, missä ministeri totesi, ettei ole mitään järkeä rakentaa kaksia putkia vierekkäin. Jonkin verran tätä samaa sukua muuten ovat, ja ainakin itseäni pohdituttavat tällä hetkellä, nämä maaseudun nopeat laajakaistayhteydet. Meillä on jossain määrin syntymässä tilannetta, mikä voi synnyttää samantyyppistä epävarmuutta tilannetta siinä, että tällä hetkellä rakennetaan erilaisilla toimijoilla sinänsä tärkeitä laajakaistayhteyksiä. Tiedän, että esimerkiksi osasta ovat jo kiinnostusta osoittaneet vaikkapa kiinalaiset pääomasijoittajat. Voiko käydä niin, että meidän runkoverkko, nopeat verkot ovatkin pian rahastuksen kautta siirtyneet vaikkapa kiinalaiseen omistukseen? Huaweiista on puhuttu paljon julkisuudessa monesta näkökulmasta. Tämä on mielestäni sellainen aihe, että tämä täytyy meidän suomalaisten ottaa vakavasti myös lainsäädännön näkökulmasta, miten turvaamme sen, että nämä verkot ovat myös tulevaisuudessa suomalaisessa omistuksessa ja turvallisessa käytössä. Se nimittäin on sellainen kysymys, että ei näitä valokuitujakaan montaa sinne tienposkeen voida rakentaa, ja ne usein vielä tehdään tänä päivänä — omassa kotikunnassanikin tehdään näitä tällä hetkellä kunnan ja osuuskunnan kanssa — varsin pintaan. Silloin käytännössä ainakin se paikka on jo silloin pelattu pois.

Itse sain viime kaudella vetää valtiovarainvaliokunnan asunto- ja ympäristöjaostoa, ja tämä oli tärkeä asia, jonka ministeri Leppä nosti esille: viemäri- ja vesiverkoston korjausvelka. Siitä on puhuttu kohta kymmenen vuotta, ja aika vähän sille on toimenpiteitä tehty. Enempi tehdään niin, että kun vuoto tulee, niin mennään se kohta korjaamaan, kuin että

Pöytäkirjan asiakohta PTK 114/2020 vp

tehtäisiin tällaista määrätietoisempaa korjausta. Yksi sanonta, jonka kuulin vesipuolen toimijoilta, kuului niin, että "poissa silmistä, poissa mielestä", ja se valitettavasti näissä näkyy. Ja kun on harveneva väestö, niin silloin voi tulla todella tukalia tilanteita, kun näitä verkostoja lähdetään korjaamaan, ettei olekaan enää ihmisiä käyttämään sitä verkostoa riittävästi ja maksamaan sitä korkeaa sijoitusta, joka korjausvelan umpeen [Puhemies koputtaa] kuromisessa joudutaan tekemään. — Vähän, arvoisa puhemies, mentiin... mutta nämä ovat samaa sukua.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Samaa sukua.

18.28 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa herra puhemies! Keskustelin viime maanantaina Jyväskylän kaupungin strategia- ja talousjohtaja Lasse Lepän kanssa — sattuu olemaan ministerin sukunimikaima — ja kävimme läpi tätä tilannetta toisaalta Alvan osalta, mihin vesihuolto Jyväskylässä kuuluu, ja sitten toisaalta sen lämpöenergiailaitoksen osalta, jolla on kaksi isoa voimalaa Jyväskylässä. Nämä voimalat joutuvat todellakin uusimaan kattilansa kesken kaiken ilmeisesti tämän ilmastopolitiikan takia, koska turvetta ei saa pian enää polttaa, ja hallitus tekee sen niin kannattamattomaksi, että on pakko siirtyä johonkin muuhun, ja se ei sitten taas muulla toimi ilman suuria — miljoonien, ehkä kymmenien miljoonien — investointeja, ja se tekee tämän Jyväskylän kaupungin energia- ja vesiyhtiön tilanteen erittäin vaikeaksi lähitulevaisuudessa. Kaupungin talous on tavattoman suurissa vaikeuksissa.

Tässä ministeri Leppä mainitsi 777 miljoonaa euroa per vuosi tämän verkoston osalta, ja kun laskin, että Jyväskylän osuus taitaa olla kolmisen prosenttia ainakin maan asukasluvusta, niin jos sillä kertoo, niin noin 20 miljoonan luokkaa on se tarvekin uusia sitä maanalaista, ja sitä tehdään tietysti jatkuvasti, mutta sekin on iso haaste tässä vuosia ja vuosia eteenpäin. Kun Jyväskylässäkin maasto on aika vaikeata ja noin, niin rahaa kyllä kuluu, ja tähän tietysti pitäisi valtion myös pystyä osallistumaan, mutta mahdollisuudet eivät erityisen hyviltä näytä. Mutta todella tärkeä huomio oli tämä korjausvelkanäkökulma tässä. Ja tämä tietysti, kun tilanne on tällainen, saattaa johtaa siihen, että yhä useampi kunta rupeaa miettimään sitä myyntimahdollisuutta, jolloin se on otettava vakavasti, ettei näin tapahdu, kun nyt oli tämä aalto, missä oltiin.

Arvoisa puhemies! Minäkin puutun tähän edustaja Heinosen esille ottamaan laajakaistaan, vaikkei se tähän varsinaisesti kuulu. Keski-Suomessa laajakaistayhtiö meni velkaneeraukseen sen takia, että valtio ei maksanut niitä valtionosuuksia, mitä oli luvattu, koska säännöt eivät valtion mielestä täyttyneet, ja nyt tilanne on se, että kun kunnat eivät ole saaneet laajakaistayhtiölleen valtion rahoitusta, niin ei ole myöskään mitään rajoitteita, ja se voi johtaa siihen, että todellakin joku kiinalainen pääomasijoittaja ostaa suurella rahalla tai pienellä rahalla sen ja saa sen laajakaistamonopolin haltuunsa. Keski-Suomessa tällainen vaara on, ja tämäkin on syytä ottaa näissä [Puhemies koputtaa] huomioon sähköverkon osalta, vesihuollon osalta ja myös laajakaistan osalta.

18.31 Sari Tanus kd: Arvoisa puhemies! Kiitos vielä puheenvuorosta. Kun ministeri on täällä meillä paikalla, niin ajattelin myös esittää muutaman kysymyksen.

Ensinnäkin täytyy sanoa, että olen kovasti iloinnut siitä, että ministeri on monessa otteessa puhunut tästä omavaraisuudesta, ruuan omavaraisuudesta, ja nyt tietysti tämä vesi, meidän kansallisomaisuutemme, on käsittelyssä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 114/2020 vp

Täytyy myös vielä kertoa niistä Tampereella olleista nuorten maailmanmestaruuskisoista, joissa todella jaettiin osallistujille vesipullo ja sitten kerrottiin, että sieltä vesihanasta saa vettä, mikä on todella niin puhdasta, että se on puhtaampaa kuin pulloitettu vesi kaupassa. Ajattelimme kyllä, että se tyhjä vesipullo, mikä näille kilpailijoille annettiin, oli yksi parhaimmista Suomen mainoksista, kun näitten nuorten mukana tuo tieto ja hämmästys menivät sitten heidän kotimaihinsa.

Meillähän todella on paitsi ainutkertaisen puhdasta vettä myös puhdasta ilmaa ja luontoa, niin peltoja kuin metsiä. Se toinen hämmästys, mikä on monien matkailijoiden myötä tullut esille, on se, kun he ihmettelevät, että voi mennä metsään, kerätä marjoja sieltä suoraan suuhun ja ne ovat todellakin puhtaita eivätkä ole myrkyllisiä.

Olisin kysynyt ministeriltä, että kun meillä on käsissämme niin monia ainutlaatuisia asioita, mitä ehkä liian usein pidämme itsestäänselvyyksinä, vaikka ne eivät todellakaan itsestäänselvyyksiä ole, niin käytetäänkö tätä meidän Suomen luonnon, ilman, maan, veden, puhtautta ja esimerkiksi luonnosta saatavia marjoja, sieniä ja muuta tämäläisyyttä missä määrin tämmöisenä meidän vienti- ja mainosbrändinä. Kunhan tästä koronasta päästään eroon ja taas matkailijoita voi meille tulla, niin minä ajattelen, että monessa suhteessa meillä on paljon ainutlaatuista Suomessa. Ollaanko tämä myös ministeriössä huomioitu, että tämä olisi myös yksi semmoinen matkailuvaltti? Ja toisaalta myös sitten toisinpäin ajatellen vientituotteina maanviljelystä ja muuta harvaan asuttujen alueiden ruokatuotantoon, ruokahuoltoon liittyvää, ainutlaatuisia tuotteita puhtaasta maasta, puhtaan ilman tuotteita myös vientituotteina — kuinka paljon tähän panostetaan?

Tähän vesihuoltoon liittyen olisin halunnut vielä kysyä, kun itselleni ainakin tuli aika lailla yllätyksenä nämä 12 000 kilometriä huonokuntoisia vesi- ja viemäriputkia. Sehän on aivan oleellisen tärkeää, että me kunnostamme niitä riittävän ajoissa, jotta meillä säilyy se puhdas vesi. Kysyisin ministeriltä: ollaanko tähän varmuudella panostamassa riittävän voimakkaasti, jotta ei ikäviä yllätyksiä tämän putkiston huoltotarpeen suhteen tule?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ennen kuin ministeri vastaa, niin vielä edustaja Savio.

18.35 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Vesihuollon järjestämisestä on käyty tänään täällä eduskunnassa erittäin hyvää keskustelua. Monet kansalaiset pitävät perussuomalaisen tavoin erittäin tärkeänä yhteisen kansallisuusmaisuutemme säilyttämistä. Meidän puhtaat luonnonvaramme ovat harvinaislaatuista koko maailman mittakaavassa, ja meidän tulee olla niistä ylpeitä.

Suomalaisten luonnonvarojaan kohtaan tuntemaa arvostusta kuvaa hyvin myös se, että tämä nyt eduskunnan käsittelyssä oleva vesihuollon yksityistämistä vastustava kansalaisaloite keräsi vain hieman runsaassa vuorokaudessa vaaditut yli 50 000 allekirjoitusta. Kansalaisaloite on saanut myös tänään täällä eduskunnan lähetekeskustelussa hyvin paljon tukea, ja itsekin pidän sen sanomaa erittäin merkittävänä.

Arvoisa puhemies! Julkisten monopolien myynnin negatiiviset seuraukset näyttäytyvät monelle suomalaiselle päivittäin, muun muassa Caruna on siitä varoittava esimerkki. Mutta näistä aiemmista epäonnistuneista päätöksistä meidän tulee ottaa opiksi. Ja erityisesti vesihuollon osalta on kyse aivan olennaisesta periaatteesta, nimittäin ani harva suomalainen haluaa alistaa puhtaita juomavesivarantojamme yksityisen voitontavoittelun välikappaleeksi. Onneksi Jyväskylässä luovuttiin alkuvuonna aikeista myydä osuus vesihuoltoyh-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 114/2020 vp

tiöstä edustaja Kankaanniemen — kuten hän täällä edellä hyvin kuvasi — ja muiden perussuomalaisten oltua asiassa aktiivisia.

Arvoisa puhemies! Edustaja Ranne totesi aiemmin, että peiliin katsomisen paikka on myös kuntapäättäjillä, jotka toisinaan ovat myyneet kunnan omistuksessa olevia sähkö- ja lämpölaitoksia melko lyhytnäköisten tulojen toivossa ja vieläpä sitten usein käyttäneet myynnistä saadut varat vähemmän kannattaviin investointeihin. Vesihuollon osalta on tarpeen estää nämä virheet — ellei se muuten onnistu, niin lain tasolla, kuten tässä hyvin kannatettavassa kansalaisaloitteessa esitetään.

Kiitan myös ministeriä siitä, että hän suhtautui puheessaan kansalaisten ja edustajien esittämiin huoliin vakavasti. Toivottavasti tämä kansalaisaloite etenee eduskunnassa myös käytännön toimenpiteisiin asti.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ministeri Lepälle oli muutama kysymys vielä.

18.37 Maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä: Kiitoksia, herra puhemies! Tähän verkostojen huonoon kuntoon, korjaustarpeeseen, korjausvelkaan on kiinnitetty huomiota, siihen on havahduttu. Me olemme myöskin ministeriön taholta ja viranomaisahoilta käyneet jatkuvaa vuoropuhelua niin kuntien kuin vesiosuuskuntienkin kanssa ja kiinnittäneet huomiota tähän investointitarpeeseen ja sen jatkuvaan korjaamiseen, koska vihdoinkin viimein se malli on sitten niin iso siellä, että pystytäänkö sitä enää tekemään.

Toinen asia, mikä siellä on: yhteistyölle on aivan erityinen tarve, että sekä osuuskunnat että kunnat tekevät enemmän yhteistyötä, hankkivat osaamista, vaihtavat kokemuksia keskenään. Tällä on myöskin iso merkitys sille, miten me pystymme huolehtimaan tästä korjausvelastamme, joka täällä on.

Sitten kysymykseen, joka liippasi vettä mutta meni enemmän muille alueille, tästä viennistä ja siitä, miten me markkinoimme Suomea. Kyllä me markkinoimme sitä ja maabrändiä puhtaudella, turvallisuudella, luotettavuudella, kaikella tällä, hyvällä viranomaistoinnilla, toimivalla yhteiskunnalla ja näin edelleen, mutta kyllä me voisimme vielä vahvemmin tätä erityislaatuisuuttamme tuoda esille. Me olemme kuitenkin ainutlaatuinen maa maailmanlaajuisesti globaalisti ajatellen. Tästä meillä on täysi syy myöskin hyötyä ottaa, yhteinen hyöty meille kaikille yhteisesti, ja tässä totta kai valtio tekee sitä maabrändityötä, mutta yrityksethän tässä ovat tietenkin se keskeinen toimija. Sen vuoksi viennin edistämässä, mihin nyt viime kaudella pantiin paljon lisää panoksia ja tällä kaudella laitetaan panoksia, meillä on vielä tehtävää, että me tämän kaiken saamme, tämän ainutlaatuisuuden myöskin, muutettua sitten euroiksi. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin maa- ja metsätalousvaliokuntaan.